

Adroddiad i'r:	Cyngor
Dyddiad y cyfarfod:	23 Hydref 2018
Swyddog Arweiniol:	Steve Price, Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd
Awdur yr Adroddiad:	Steve Price, Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd
Teitl:	Cyd-Bwyllgor Craffu ar gyfer y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad hwn ynghylch y trefniadau arfaethedig ar gyfer y dyfodol i graffu ar waith Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Conwy a Sir Ddinbych.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Mae'r adroddiad yn darparu gwybodaeth ar y cynnydd a wnaed tuag at sefydlu cyd-bwyllgor Craffu ffurfiol ar gyfer Cyngorau Conwy a Sir Ddinbych i graffu ar waith y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus. Byddai'r pwyllgor newydd yn 'Gyd-bwyllgor Trosolwg a Chraffu'. Yn Sir Ddinbych, cyfeirir at bwyllgorau trosolwg a chraffu fel 'pwyllgorau craffu'.

3. Beth yw'r Argymhellion?

- 3.1 Bod y Pwyllgor yn cymeradwyo sefydlu Cyd-bwyllgor Craffu ffurfiol gyda Chyngor Bwrdeistref Sirol Conwy i graffu ar waith Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Conwy a Sir Ddinbych;
- 3.2 Bod y Pwyllgor yn cymeradwyo'r cylch gorchwyl drafft sydd ynghlwm a'r rheolau gweithredu ar gyfer y cyd-bwyllgor Craffu.
- 3.3 Bod y Cyngor yn ystyried a ddylai rôl cadeirydd y cyd-bwyllgor Craffu fod yn gymwys am dâl drwy uwch gyflog.

4. Manylion yr Adroddiad

Cefndir

- 4.1 Mae Adran 35 Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn ei gwneud yn ofynnol bod pwyllgor craffu llywodraeth leol yn cael ei ddynodi i graffu ar waith y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus ar gyfer yr ardal honno. Y bwriad yw rhoi cyfrifoldeb am herio ac atebolrwydd yn lleol yn hytrach nag ar weinidogion Cymru.
- 4.2 Mae'r Ddeddf yn dweud:

- Dylai pob Awdurdod Lleol sicrhau bod gan ei bwyllgor trosolwg a chraffu y pŵer i:*
- a) Adolygu neu graffu ar y penderfyniadau a wnaed neu gamau a gymerwyd gan y bwrdd gwasanaethau cyhoeddus;*
 - b) Adolygu neu graffu ar drefniadau llywodraethu'r bwrdd;*
 - c) Cyflwyno adroddiadau neu argymhellion i'r bwrdd ynghylch ei swyddogaethau neu drefniadau llywodraethu;*
 - d) Ystyried materion sy'n ymwneud â'r bwrdd gan y gall Gweinidogion Cymru gyfeirio ato ac adrodd i Weinidogion Cymru yn unol â hynny; ac*
 - e) Cynnal swyddogaethau eraill mewn perthynas â'r bwrdd a orfodir arno gan y Ddeddf.*

- 4.3 Yn gynnar yn 2016, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ganllawiau ar Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, y Ddeddf a sefydlodd y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus. O ran y trefniadau craffu ar gyfer y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus mae'r cyfarwyddyd yn dweud:

“Er mwyn sicrhau atebolrwydd democrataidd, mae gofyniad i bwyllgor craffu llywodraeth leol dynodedig yr awdurdod lleol perthnasol graffu ar waith y bwrdd gwasanaethau cyhoeddus. Mater i'r awdurdod lleol unigol fydd penderfynu ar ei drefniadau craffu ar gyfer y bwrdd gwasanaethau cyhoeddus y mae'n aelod ohono. Er enghraifft, gellir defnyddio pwerau deddfwriaethol sy'n bodoli eisoes i roi trefniadau ar y cyd ar waith, fel 'cyfethol' pobl nad ydynt yn aelodau o'r awdurdod i eistedd ar y pwyllgor a lle bo'n briodol, penodi cyd-bwyllgorau sy'n rhychwantu ffiniau mwy nag un awdurdod lleol.

Er y bydd yn parhau i fod yn hollol gyfreithlon i bwyllgor craffu pwnc (megis pwyllgor craffu plant a phobl ifanc) graffu ar waith y bwrdd gwasanaethau cyhoeddus mewn perthynas â mater penodol, mae'n bwysig fod gan un pwyllgor drosolwg cyffredinol ar effeithiolrwydd y bwrdd. Dyma pam fod yn rhaid i un pwyllgor gael ei ddynodi i ymgymryd â'r gwaith hwn.”¹

- 4.4 I gydymffurfio â'r gofynion deddfwriaethol, mae cynghorau Conwy a Sir Ddinbych yr un wedi dewis un o'u pwyllgorau Craffu i fod eu pwyllgor Craffu Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus. Ar gyfer Sir Ddinbych, y Pwyllgor Craffu Partneriaethau yw hyn.
- 4.5 Erbyn Awst 2017 roedd Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi canllawiau ar graffu ar Fyrddau Gwasanaethau Cyhoeddus (ynghlwm fel atodiad 1).

Sefydlu Cyd-bwyllgor Craffu

- 4.6 Barn y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus ym mis Medi 2017 oedd mai cyd-bwyllgor Craffu fyddai'r adnodd mwyaf priodol i graffu ar fwrdd traws sirol/ bwrdeistref sirol strategol fel y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus. Cadarnhaodd y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus ei fod yn cefnogi sefydlu cyd-bwyllgor Craffu ar 19 Mehefin 2018.
- 4.7 Mae'r pwyllgorau Craffu, grwpiau cydlynu Craffu a'r Pwyllgorau Gwasanaethau Democrataidd yng nghynghorau Conwy a Sir Ddinbych nawr wedi ystyried a chytuno

¹ <https://gov.wales/docs/desh/publications/160225-spsf-3-collective-role-cy.pdf> Rhannu Pwrpas: Rhannu Dyfodol Canllawiau statudol ar gyfer Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, SPSF3: Rôl gydweithredol (byrddau gwasanaethau cyhoeddus) Llywodraeth Cymru, 2016

gyda'r sylwadau a gyflwynwyd gan y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus i sefydlu cyd-bwyllgor ac maent wedi cadarnhau cylch gorchwyl drafft ar gyfer ymgynghori pellach. Bydd Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd Sir Ddinbych yn cael cyfle i gymryd golwg terfynol ar y cynigion pan fydd yn cyfarfod ar 19 Hydref a chaiff unrhyw sylwadau neu argymhellion eu hadrodd i'r Cyngor. Mae'r cylch gorchwyl drafft a'r rheolau gweithredu ynghlwm fel Atodiad 2.

- 4.8 Os bydd cynghorau Conwy a Sir Ddinbych yn cymeradwyo, bydd cyd-bwyllgor Craffu wedi'i sefydlu'n ffurfiol.
- 4.9 Mae'r cylch gorchwyl drafft yn cynnig model ar gyfer y trefniadau cadeirio. Oherwydd ei bod yn bosibl mai dim ond ddwywaith y flwyddyn fydd y cyd-bwyllgor Craffu yn cyfarfod, mae'r ymgynghoriadau hyd yma wedi awgrymu y dylid dyrannu rôl cadeirydd am gyfnod o ddwy flynedd a pheidio rhoi uwch gyflog i'r rôl (caiff barn y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd ei hadrodd ar lafar). Gweler adran 6 isod hefyd.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Nid yw'r argymhellion yn cyfrannu'n uniongyrchol i'r Blaenoriaethau Corfforaethol ond datblygwyd Cynllun Corfforaethol y Cyngor mewn ymgynghoriad â sefydliadau partner, gan gynnwys y partneriaid Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus. Mae gan Gynllun Lles y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus a Chynllun Corfforaethol y Cyngor nodau a gweithgareddau sy'n ategu eu gilydd.

6. Faint fydd yn ei gostio a sut fydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

- 6.1 Y prif gostau yw'r costau staffio a fyddai eu hangen gan y cyd-bwyllgor newydd mewn perthynas â chefnogaeth swyddogaeth pwyllgor a chraffu. Cyfeirir at y rhain yn y cylch gorchwyl drafft sy'n amlinellu y gellir talu am y gefnogaeth hon o'r adnoddau sy'n bodoli eisoes o fewn Cynghorau Conwy a Sir Ddinbych. Mae'r ddau awdurdod yn darparu cefnogaeth ar gyfer y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus hefyd.
- 6.2 Caiff penderfyniadau am daliadau am gyflawni rôl ychwanegol fel cadeirydd pwyllgor eu gwneud gan Banel Annibynnol Cymru ar Gydnabyddiaeth Ariannol. Ar gyfer cyd-bwyllgor Craffu, mae'r Panel yn caniatáu tâl o £6,700 i'r cadeirydd ar hyn o bryd. Os bydd y cadeirydd eisoes yn cael uwch gyflog am rôl cadeirydd pwyllgor neu arweinydd grŵp gwleidyddol, y taliad ychwanegol fyddai £3,350.
- 6.3 Rhaid i'r awdurdodau lleol benderfynu a ddylai rôl cadeirydd y cyd-bwyllgor Craffu fod yn gymwys i gael taliad. Os bydd yr awdurdodau lleol yn penderfynu ei fod yn gymwys, rhaid dangos y taliad fel a ddangosir ym mharagraff 6.2 uchod. Ym mis Medi, penderfynodd Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd Conwy i argymhell na ddylid rhoi tâl i gadeirydd y Cyd-bwyllgor Trosolwg a Chraffu. Ni all rôl is-gadeirydd y cyd-bwyllgor Craffu gael taliadau ychwanegol am y rôl.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Les?

- 7.1 Nid oes angen asesiad o'r effaith ar les ar gyfer cynnig i sefydlu pwyllgor Craffu. Fodd bynnag, bydd cyflwyno model Craffu mwy effeithiol ar gyfer y Bwrdd Gwasanaethau

Cyhoeddus yn cyfrannu at y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn cyflawni ei rôl statudol o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

7.2 Disgwyllir i drefniadau Craffu awdurdod lleol:

- Dderbyn yr Asesiad Lles a'r Cynllun Lles gan y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn ffurfiol
- Gweithredu fel ymgynghorai statudol ar gyfer yr Asesiad Lles a Chynllun Lles
- Adolygu'r Cynllun Lles os gofynnir gan Weinidog Cymru (sydd â phŵer i Atgyfeirio ond nid i gymeradwyo)

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gyda Chraffu ac eraill?

8.1 Ymgynghorwyd â'r Pwyllgor Craffu Partneriaethau, Grŵp Cadeiryddion ac Is-Gadeiryddion Craffu a'r Pwyllgor Gwasanaethau Democraataidd a oedd yn cefnogi creu cyd-bwyllgor Craffu ffurfiol. Mae Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Cyllid ac Adnoddau Conwy, ei grŵp cydlynu Craffu a'i Bwyllgor Gwasanaethau Democraataidd wedi cefnogi sefydlu'r cyd-bwyllgor hefyd. Mae Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Conwy a Sir Ddinbych wedi rhoi eu cefnogaeth hefyd.

8.2 Mae disgwyl i Gonwy a Sir Ddinbych fynd â'r mater i gyfarfodydd Cyngor llawn ym mis Hydref 2018 am benderfyniad.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Cedwir amser ychwanegol staff o fewn yr adnoddau presennol, felly yr unig gostau ychwanegol fydd yn deillio o argymhellion 3.1 a 3.2 yw y lwfansau a hawlir am deithio i gyfarfodydd. Bydd y gost yma'n gymharol isel gan mai'r bwriad ar hyn o bryd yw cynnal dau gyfarfod y flwyddyn, o ganlynid gellir cadw'r costau o fewn y gyllideb bresennol. O ran argymhelliad 3.3, ni ellir darparu cost lwfans ychwanegol ar gyfer y Cadeirydd o'r gyllideb bresennol, felly byddai'n rhaid ymdrin â'r diffyg fel mater fyddai'n creu pwysau ar y gyllideb.

10. Pa risgiau sydd yna ac oes yna unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Byddai'r adnoddau i gefnogi'r cyd-bwyllgor Craffu arfaethedig yn dod o'r adnoddau sy'n bodoli eisoes yng Nghynghorau Conwy a Sir Ddinbych. Gall cydweithio o'r fath ddioddef os oes diffyg eglurder o ran rolau a disgwyliadau neu os nad yw'r partneriaid wedi ymrwymo i'r cydweithio. Er mwyn mynd i'r afael â'r risgiau hyn, mae cylch gorchwyl a rheolau gweithredu manwl wedi cael eu drafftio, ac mae aelodau etholedig gyda rolau Craffu amlwg o'r ddau gyngor a'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus wedi bod yn rhan mewn datblygu'r cynigion a'r cylch gorchwyl.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Adran 35 Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

Adran 58 Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011

Rheoliad 3 Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyd-bwyllgorau Trosolwg a Chraffu)
(Cymru) 2013